

PŘÍBĚH MÉHO TRIČKA

VÝUKOVÁ AKTIVITA – ANOTACE

Výuková lekce se věnuje environmentálním souvislostem produkce a spotřeby oděvů v současném světě, které kromě etických a sociálních otázek (pracovní podmínky místních zaměstnanců) zahrnují i nadměrnou spotřebu a znečišťování důležitých přírodních zdrojů naší planety (voda, půda, ovzduší).

V rámci lekce jsou žáci seznamováni s faktickými informacemi, sami je ověřují a jsou vybízeni k přemýšlení nad možnostmi řešení předkládaných problémů - v rámci lekce je to zejména snížení celkové spotřeby oděvů a spotřeby dovážených oděvů a zvýšení poptávky po oblečení ze sociálně a environmentálně přijatelné produkce.

Výuková aktivita má potenciál oslovit žáky a motivovat je k zájmu o původ oděvů a globální souvislosti oděvního průmyslu.

Cílová skupina: 13+, 2. stupeň ZŠ

Cíl aktivity: informovat o environmentálních souvislostech výroby oděvů a propagovat udržitelný způsob výroby a nakupování oblečení.

Klíčová otázka: Jaké dopady má výroba a obchodování s textilem v současné globální průmyslové produkci na životní prostředí a pracovníky vyrábějící naše oblečení?

Vzdělávací oblasti dle RVP_ZV: Člověk a jeho svět, Člověk a společnost, Člověk a příroda, Člověk a zdraví, Jazyk a jazyková komunikace

Vzdělávací cíle: Podněcovat žáky k tvořivému myšlení, otevřené komunikaci, schopnosti spolupracovat a ověřovat informace. Rozvíjet vnímavost a citlivé vztahy k lidem, prostředí i k přírodě.

Žijeme v době „rychlé módy“. Módní obchody prodávají až 12 nových kolekcí nového módního oblečení ročně. Např. každý Němec nakupuje v průměru 12 kg oblečení ročně - 90% z nich pochází z neevropských zemí, většina z nich z Turecka, Číny nebo Bangladéše. Jedním z největších spotřebitelů nového textilu v přepočtu na jednoho obyvatele je Velká Británie (26,7 kg/rok) a Německo (16,7 kg/rok). Je velmi pravděpodobné, že tričko visící v našem obchodě, k nám přicestovalo přes polovinu zeměkoule. To, kolik levné tričko stálo lidské a ekologické zátěže, ale bohužel už na cenovce není. V textilní výrobě jsou **pracovní podmínky** často katastrofální. Na bavlněných polích a v šicích továrnách v zemích s nízkými mzdami převládají často velmi nelidské pracovní a bezpečnostní podmínky.

Rovněž **ekologické poškození** je při výrobě oděvů obrovské. Více než 70% našeho oblečení je vyrobeno ze syntetických vláken. Produkce poškozují životní prostředí emisemi těžkých organických sloučenin, odpadní vodou a vysokým energetickým požadavkem. Vlákná také přispívají ke znečištění oceánů abrazí nejmenších plastových částic. Pěstování bavlny však také značně poškozují životní prostředí a zatěžuje zdraví lidí. Při pěstování

bavlny se používá 25% pesticidů po celém světě, přestože bavlna roste na méně než 3% zemědělské půdy. Kromě toho se také spotřebovává velké množství vody: Výroba 1 kg bavlny vyžaduje množství až 200 van vody. Abychom dali textilií určitou vlastnost nebo barvu, spotřebuje se na každý kilogram textilu až 1 kg chemikálií. Nedostatečné čištění odpadních vod znečišťuje řeky, jezera a podzemní vody chemickými látkami, které v ní zabíjí živé organismy a kontaminují i pitnou vodou. Mnoho z těchto chemikálií je velmi odolných a šíří se po celém světě. Známy je na příklad PFC. Aby textilie byly nepromokavé a odpuzovaly nečistoty, používají se perfluorované a polyfluorované chemikálie, které ohrožují lidské zdraví a hromadí se ve zvířatech a rostlinách. Při mytí se tyto chemikálie mohou dostat do životního prostředí prostřednictvím čistíren odpadních vod, kde zůstávají velmi dlouho. Jiné látky, např. Nonylfenolethoxylát (NPE), jsou hormonálně účinné a mají vliv na reprodukci ryb. NPE se proto v EU již nepoužívá. Látka je však stále detekována v dováženém zboží a ve vodách.

Na evropské úrovni a v EU existují předpisy pro chemikálie a textil, kde platí závazné minimální standardy. Abychom zajistili ekologicky a sociálně kompatibilní výrobu mimo Evropu, potřebujeme mezinárodní dohody o normách v textilní výrobě. Ale každý z nás může něco udělat. Každý, kdo nakupuje textil vyrobený v sociálních, environmentálních a ekonomicky udržitelných výrobních podmínkách, pomáhá **minimalizovat poškození životního prostředí** a současně napomáhá **zlepšovat pracovní a životní podmínky místních lidí**. Při rozhodování o nákupu pomáhají označení jako je štítek GOTS, ekoznačka EU nebo Bluesign pro outdoorové oblečení. Firmy zapojené do nezávislé iniciativy Fair Wear Foundation (FWF – www.fairwear.org) se vyznačují transparentním dodavatelským řetězcem a pravidelnými kontrolami. Další variantou může být nákup zboží od členů World Fair Trade Organization (WFTO – www.wfto.com) zaručující férové a odpovědné nakupování. Výrobky z bavlny by měly pocházet z kontrolovaného ekologického zemědělství. Tam jsou zakázány syntetické pesticidy a hnojiva a nesmí být použity žádné geneticky modifikované rostliny. Můžete si také koupit oblečení v second handu, vyměnit ho (tzv. swap), častěji ho opravovat nebo si třeba sami vyrobit, ušít. To samozřejmě platí celkově pro udržitelnou a ekologicky šetrnou módu. Prostě nosit oblečení znovu a déle. Namísto „rychlé módy“, tedy spíše „pomalá móda“.

Textilní průmysl patří mezi 10 největších znečišťovatelů planety (např. po zemědělství, dopravě, ropném průmyslu, výrobě cementu..).

Podle obsáhlé a důkladné zprávy o fungování textilního průmyslu britské nadace Ellen MacArthur Foundation (2017) se za posledních 15 let produkce oblečení zdvojnásobila a téměř polovina produktů z fast fashion řetězců se po necelém roce vyhodí. **Nedostatečná „nošenost“** oblečení je z hlediska plýtvání materiálem zásadní problém. Nejméně nošené je oblečení v USA a Číně. Pouhé jedno procento veškerých textilních výrobků se recykluje do podoby nových výrobků, a i přes to, že některé země mají dobře vyřešený sběr použitého oblečení (v Německu až 75%), většina vysbíraného putuje dále po planetě a většinou skončí na skládkách v Africe a Asii.

97% zisku v oděvním průmyslu náleží jen 20 společnostem – na prvním místě je Inditex následovaný Nike a Louisem Vuittonem.

Export textilního materiálu ročně (miliard dolarů):

Čína	110
EU	69
Indie	17
Turecko	11
Jižní Korea	10
Tchaj-wan	9
Pákistán	8
Hongkong	8
Vietnam	7

Export hotového oblečení ročně (miliard dolarů):

Čína	158
EU	130
Bangladéš	29
Vietnam	27
Indie	18
Turecko	15
Hongkong	15
Indonésie	8
Kambodža	7
USA	6

(World Trade Statistical Review 2018)

Navrhovaná řešení

- preferovat biobavlnu či jiný biotextil
- preferovat tradiční textilní materiály: vlnu, len, konopí
- kupovat Fair Trade
- recyklovat oblečení: nosit zděděné, z druhé či další ruky, swapovat, upcyklovat – upravovat starší oblečení podle módních trendů, využívat už zhotovený materiál
- omezit spotřebu oděvů
- preferovat české výrobky
- aktivní činností či jinak podpořit spotřebitelské kampaně
- princip slow fashion - Méně je více, Kvalita nad kvantitou, Nakupovat lokálně
- Legislativa – Zákon o „prodloužené odpovědnosti výrobce“ (platí pouze ve Francii od r. 2007): Za recyklaci nebo konečnou fázi života výrobku zodpovídají firmy, které provozují textilní továrny, vyrábí látky, oblečení či boty.
- ECAP – Evropský oděvní akční plán, mimo jiné vzdělává mladé konzumenty (16 – 25 let) ohledně používání a vyhazování oblečení
- OSN – projekt Fashion for Global Climate Action, studie Fashion Industry Charter for Climate Action (Charta módního průmyslu pro změnu klimatu)

Většina oděvů, které se v Evropě prodávají, pochází z Číny (40%), Bangladéše (14%) a Turecka (12%).

Každý člověk v ČR spotřebuje v průměru 15 kg textilu za rok.

90% oblečení se nevyrábí v Evropě a dováží se.

Na výrobu 1 kg textilní bavlny se spotřebuje až 200 van plných vody (22.000 l).

K výrobě jednoho bavlněného trička se spotřebuje cca 2.700 l vody.

Když znovu použiješ jedno tričko, pomůžeš ušetřit až 2.700 l. vody.

Je více než pravděpodobné, že tričko, které máte na sobě, přicestovalo z druhé poloviny zeměkoule.

V textilní výrobě (nejen) v zemích globálního jihu jsou pracovní podmínky dělníků často katastrofální.

Více než 70% našich oděvů je vyrobeno ze syntetických vláken.

Pěstování bavlny masivně poškozují životní prostředí a ohrožuje zdraví lidí.

Každý z nás vlastní v průměru 150 kusů oblečení a pravidelně nosí jen 30 z nich.

Každý rok se vyrobí víc jak 80 miliard kusů oblečení.

3 ze 4 kusů vyrobeného oblečení končí na skládce nebo ve spalovně odpadů.

Pouze ¼ vyrobeného oblečení se recykluje.

Každou minutu se na světě vyhodí textilní odpad rovný množství 1400 triček.

11,1 miliónů tun textilu je ročně vyhozených jako odpad.

Prodej secondhandového oblečení je součástí odpadového hospodářství země.

Výrobní náklady na jedno tričko vyrobené v Bangladéši jsou cca 22 centů.

Užitečné odkazy a názvy:

www.nekupujiswapuji.cz

Institut cirkulární ekonomiky

Textil Mountain

CYRKL

Green Way Recycling

<http://www.recyklujemetextil.cz/>

Udržitelně chic

Global organic textile standard

EU Ecolabel

Bluesign

Mode & Nachhaltigkeit (Umweltbundesamt)

https://www.youtube.com/watch?v=P5_BL2ApPkU

Obuj se do toho

www.obujsedotoho.cz, Nazemi.cz

<https://www.youtube.com/watch?v=mMivqgLfcs8><https://www.youtube.com/watch?v=W2kUQUWgpA>

<https://www.attac.de/startseite/detailansicht/news/attac-fordert-die-durchsetzung-der-menschenrechte-in-der-globalisierten-wirtschaft/>

<https://www.virginmediatelevision.ie/xpose/article/beauty/288362/On-the-6th-anniversary-of-the-Rana-Plaza-tragedy--how-transparent-are-fashion-brands-being-now>

Fashion revolution

Who made my clothes

<https://www.youtube.com/watch?v=XTnFfa0qHIM>

The True Cost

<https://www.youtube.com/watch?v=HHw4HEzszyc>

Mode & Nachhaltigkeit (Umweltbundesamt)

https://www.youtube.com/watch?v=P5_BL2ApPkU

<https://www.youtube.com/watch?v=9-efqCIM4GE>

<https://www.youtube.com/watch?v=YOA0D0i5-fA>

<https://magazin.aktualne.cz/na-vyrobu-bavlneneho-trika-je-potreba-az-2720-litru-vody-tak/r~62167e9c972711e89271ac1f6b220ee8/?redirected=1556015715>

Výukové materiály vznikly v rámci projektu podpořeného Magistrátem hlavního města Prahy.

Obsah je zcela na odpovědnosti Ekumenické akademie a nemůže tak být považován za stanovisko MHMP.